

Sygn. akt III KO 2/12

W Y R O K W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Przemysław Kalinowski (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puzkarski

Protokolant Teresa Jarosławska

w sprawie z wniosku **C. C.**

o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia'

po rozpoznaniu na posiedzeniu wniosku pełnomocnika wnioskodawcy

w przedmiocie wznowienia postępowania

w sprawie Sądu Okręgowego w R. zakończonej wyrokiem z dnia 6

kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko .../08,

utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października

2009 r., sygn. akt II AKa .../09

- 1. wznawia postępowanie w sprawie z wniosku C. C. o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu wykonania wyroku Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. w sprawie II K .../77, uznanego za nieważny postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 1 lipca 2008 r. sygn. akt II Ko .../08 „un”;**

- 2. uchyła wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2009 r. sygn. akt II AKa .../09 oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w R. z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko .../08 – i sprawę z wniosku C. C. – przekazuje Sądowi Okręgowemu w R. w celu ponownego rozpoznania;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. I. A.–K. kancelaria adwokacka w W. kwotę 442,80 zł (czteryście czterdzieści dwa złote osiemdziesiąt groszy) w tym 23% podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie wniosku o wznowienie postępowania jako pełnomocnik z urzędu C. C.;**
- 4. zarządza zwrot opłaty uiszczonej przez wnioskodawcę C. C. w kwocie 150 (sto pięćdziesiąt) zł.**

U Z A S A D N I E N I E

Wniosek pełnomocnika wnioskodawcy C. C. o wznowienie postępowania w tej sprawie i uchylenie wyroków: Sądu Okręgowego w R. z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko .../08 oraz Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2009 r. sygn. akt II AKa .../09 – dotyczył postępowania, które toczyło się w związku z roszczeniem odszkodowawczym wynikającym z wykonania części kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. sygn. akt II K .../76. Natomiast bezprzedmiotowe – w tej sytuacji – było domaganie się wznowienia postępowania w sprawie Sądu Okręgowego w R. sygn. akt II Ko .../11, skoro zakończyła się ona postanowieniem tego Sądu z dnia 14 grudnia 2011 r., stwierdzającym swą

niewłaściwość rzeczową i przekazującym sprawę – zresztą błędnie (art. 544 § 2 k.p.k.) – Sądowi Apelacyjnemu.

Z punktu widzenia rozstrzygnięć zapadających w przedmiocie roszczeń dochodzonych przez C. C. w związku z pozbawieniem go wolności na podstawie wyroku, który został unieważniony, istotne znaczenie miało wcześniejsze orzeczenie sądowe dotyczące również materii odszkodowawczej, ale związanej z internowaniem wnioskodawcy w okresie stanu wojennego. Wyrokiem Sądu Okręgowego w R. z dnia 14 maja 2008 r., sygn. II Ko .../07 „odszk.”, na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądzono na rzecz wnioskodawcy C. C. z tytułu internowania w okresie od 13 grudnia 1981 r. do 3 marca 1982 r. kwotę 25.000 zł, tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Następnie, postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 1 lipca 2008 r., sygn. II Ko .../08 „un”, stwierdzono nieważność wyroku Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. sygn. akt II K .../76, skazującego C. C. za udział w wydarzeniach radomskich w czerwcu 1976 r., zakwalifikowany jako przestępstwo z art. 275 § 1 i 2 k.k. z 1969 r. w zw. z art. 59 i art. 60 § 1 k.k. z 1969 r. na karę 9 lat pozbawienia wolności i kary dodatkowe, który to wyrok został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1977 r. IV KR 269/76.

To właśnie w związku z treścią orzeczenia o uznaniu za nieważne wskazanych wyroków Sądu Wojewódzkiego w R. i Sądu Najwyższego – C. C. wystąpił o odszkodowanie i zadośćuczynienie wynikające z odbycia części kary pozbawienia wolności w sprawie II K .../76.

Przedmiotowy wniosek o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu skazania C. C. wymienionymi orzeczeniami został oddalony wyrokiem

Sądu Okręgowego w R. z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. II Ko .../08 „odszk.” Sąd wskazał jako podstawę oddalenia wniosku przepisy art. 8 ust. 1 i 1d ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, które wprowadzały ograniczenie możliwości dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wywodzonych z różnych tytułów. Wyrok ten został następnie utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. II AKa .../09, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy.

Obecnie, pełnomocnik wnioskodawcy C. C. wystąpił z wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie Sądu Okręgowego w R. zakończonej wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko .../08, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2009 r. sygn. akt II AKa .../09.

Podstawą wniosku miał być przepis art. 540 § 2 kpk, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r. sygn. P 21/09 (Dz. U. Nr 53, poz. 277), stwierdzającym niezgodność z Konstytucją przepisów art. 8 ust. 1a oraz art. 8 ust. 1b ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.) dodanych ustawą z dnia 19 września 2007 r. o zmianie w/w ustawy.

W konkluzji wniosku jego autor domagał się:

1. „wznowienia postępowania w sprawie o sygn. akt II KO .../11 Sądu Okręgowego w R.”,
2. uchylenia prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko .../08 i jego zmianę przez zasądzenie na rzecz C. C. kwoty 125.000 zł „tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie i w związku z tym

bezprawne pozbawienie wolności w okresie od 25 czerwca 1976 r. do dnia 12 grudnia 1981 r., na podstawie wyroku Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. sygn. akt II K .../76, unieważnionego postanowieniem tegoż Sądu z dnia 1 lipca 2008 r. sygn.. akt II Ko .../08”;

3. zasądzenia kosztów zastępstwa adwokackiego w sprawie o wznowienie postępowania.

Prokurator Prokuratury Generalnej w piśmie z dnia 3 kwietnia 2012 r. wniósł o wznowienie postępowania w sprawie z wniosku C. C. o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu wykonania wyroku Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. sygn. akt II K .../76 oraz o uchylenie wyroków Sądów obu instancji orzekających w przedmiocie tego wniosku oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w R. w celu ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek pełnomocnika C. C. o wznowienie postępowania w w/w sprawie – jest zasadny co do istoty. Zgodnie z art. 540 § 2 k.p.k. postępowanie wznawia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Wyrokiem z dnia 1 marca 2011 r., P 21/09, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepisy art. 8 ust. 1a i ust. 1d ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego są niezgodne z Konstytucją. Treść tego ostatniego przepisu została uznana za niezgodną z art. 41 ust. 5 Konstytucji. Ustawodawca wprowadzając różne tytuły prawne, na których może zostać oparte roszczenie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za szkodę lub krzywdę wyrządzoną na skutek bezprawnego pozbawienia wolności w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa

Polskiego, powinien być umożliwić uzyskanie odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie każdego z tych tytułów. Niekonstytucyjność tego rozwiązania ustawowego była jaskrawo widoczna na gruncie niniejszej sprawy, w której chodziło nie o „konkurencję” tytułów prawnych, lecz o niezależne roszczenia odszkodowawcze, dotyczące różnych okresów pozbawienia wolności, wynikających ponadto z niezależnych od siebie decyzji różnych organów ówczesnego państwa.

Zarówno w wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. II Ko .../08 „odszk.”, oddalającym wniosek C. C. o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu pozbawienia wolności w sprawie Sądu Wojewódzkiego w R. sygn. akt II K .../76, jak i w utrzymującym ten wyrok w mocy wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. II AKa .../09, przepis art. 8 ust. 1d ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, został wskazany jako zasadnicza podstawa podejmowanych rozstrzygnięć niekorzystnych dla wnioskodawcy – uniemożliwiająca uwzględnienie jego roszczeń wynikających z odbycia kary orzeczonej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w R. Sądy obu instancji stwierdziły, że w wyniku wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie II Ko .../07, którym nastąpiło naprawienie szkody i krzywdy wynikających z decyzji o internowaniu, powstała prawna przeszkoda wykluczająca możliwość dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu wykonania części kary orzeczonej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. sygn. akt II K .../76, który został unieważniony postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 1 lipca 2008 r., sygn. II Ko .../08 „un”.

Obecnie, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r., P 21/09 zmieniło tę sytuację w ten sposób, że m.in. przepis art. 8 ust. 1 d ustawy lutowej, który był podstawą rozstrzygnięć Sądów obu

instancji w tej sprawie, został wyeliminowany z obowiązującego porządku prawnego. Spełniona została zatem przesłanka wymieniona w art. 540 § 2 kpk, co otwiera możliwość ponownego rozpoznawania wniosku C. C. w tej części, w jakiej wcześniej wykluczył to ustawodawca w przepisie art. 8 ust. 1 d ustawy lutowej.

W tej sytuacji, wobec treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego należało wznowić postępowanie w sprawie z wniosku C. C. o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu odbycia części kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w R. z dnia 13 sierpnia 1976 r. sygn. akt II K .../76. Konsekwencją decyzji o wznowieniu postępowania w przedmiocie roszczeń odszkodowawczych wnioskodawcy, było też uchylene wyroków: Sądu Okręgowego w R. z dnia 6 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko .../08 oraz Sądu Apelacyjnego z dnia 29 października 2009 r. sygn. akt II AKa .../09, którymi rozstrzygnięto dotychczas w tym zakresie.

Podczas ponownego rozpoznania sprawy sąd orzec powinien w oparciu o obecnie obowiązujące przepisy ustawy – w postaci ukształtowanej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego.

Wynagrodzenie dla pełnomocnika wnioskodawcy, ustanowionego z urzędu przez Sąd Najwyższy, zostało zasądzone na podstawie § 14 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Orzeczenie o zwrocie opłaty uzasadnia przepis art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r., nr 49, poz. 223 tekst jednolity, ze zm.).

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.